Bestrijding van invasieve exoten zonder chemische middelen

Informatie en technieken uit de beheerpraktijk met vrijwilligers

Lodewijk van Kemenade

Landschapsbeheer Flevoland

Landschapsbeheer Flevoland

Inhoud

- Invasieve exoten in de groene ruimte
- Handvaten voor beheer
- Bestrijdingsdoelen
- Chemievrije bestrijdingsmethodes
- Bespreking 4 voorbeelden

Landschapsbeheer Flevoland

- Samen werken aan de actieve zorg voor ons landschap
- Provinciale organisatie, vooral actief buiten natuurterreinen
- Geen eigen terrein, altijd samenwerking met partners

- Bewonersparticipatie/Vrijwilligers

Invasieve exoten in de groene ruimte

Invasieve exoten in de groene ruimte

- Invasieve exoten hardnekkig onkruid
- Nieuw onderwerp bij beheer groene ruimte
- Discussie wel of niet bestrijden is voorbij
- Europese regelgeving: bestrijding verplicht
- Nu twee relevante terrestrische soorten op Unielijst
- Uitbreiding volgt

Invasieve planten op de Unielijst (www.nvwa.nl)

- Fraai lampenpoetsergras *(Pennisetum setaceum)*
- Gewone gunnera *(Gunnera tinctoria)*
- Japans steltgras *(Microstegium vimineum)*
- Kudzu (*Pueraria montana var. lobata*)
- Schijnambrosia *(Parthenium hysterophorus)*
- Gestekelde duizendknoop *(Persicaria perfoliata)*
- Perzische berenklauw (*Heracleum persicum*)
- Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*)
- Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*)
- Sosnowsky's berenklauw (*Heracleum sosnowskyi*)
- Struikaster *(Baccharis halimifolia*)
- Zijdeplant (*Asclepias syriaca*)

- **Water- en oeverplanten**
- Alligatorkruid (*Alternanthera philoxeroides*)
- Grote waternavel *(Hydrocotyle ranunculoides*)
- Kleine waterteunisbloem (*Ludwigia peploides*)
- Moeraslantaarn (*Lysichiton americanus*)
- Ongelijkbladig vederkruid (*Myriophyllum heterophyllum*)
- Parelvederkruid *(Myriophyllum aquaticum*)
- Smalle waterpest (*Elodea nuttallii*)
- Verspreidbladige waterpest (*Lagarosiphon major*)
- Waterhyacint (*Eichhornia crassipes*)
- Waterteunisbloem *(Ludwigia grandiflora*)
- Waterwaaier *(Cabomba caroliniana*)

Open oog voor (nieuwe) probleemsoorten

- Hemelboom, staat op conceptlijst
- Ambrosia
- 20 + soorten Cotoneaster
- Canadese kornoelje
- Japanse hulst
-
- Lijst prioritaire soorten nog niet beschikbaar

Hoe moet het niet

- Situatie Reuzenberenklauw voorbeeld van niets doen
- Ingrijpen uitstellen: enorme groei kosten
- Niet alleen soorten op unielijst maar meerdere soorten bestrijden

Chemievrij beheer is een uitdaging

- Invasieve exoten zijn substantiële kostenpost
- Wachten met ingrijpen verhoogt kosten sterk
- Onderwerp aankaarten bij financiële planners
- Samenwerking bespaart kosten
- Gebruik maken van bestaande kennis, niet zelf het wiel uitvinden

Samenwerking tussen partijen

- Diverse bestrijdingsmethodes combineren. Aannemer bereikbare terreindelen, vrijwilligers tussen beplanting en in lastige hoekjes, particulieren in eigen tuin
- Vrijwilligers zijn niet gratis. Deskundige begeleiding nodig
- Vrijwilligers zijn geen concurrent voor aannemers
- Gebiedsplannen. Samenwerking met aangrenzende grondeigenaren
- Locaties vastleggen via www.waarneming.nl

  App: Obsmap / iobs

  In het veld direct vastleggen in landelijke database

Effectief beheer invasieve soorten in samenwerking met vrijwilligers

- Alle exemplaren in afgebakend doelgebied bestrijden. Grootte gebied afhankelijk van capaciteit
- Niet alles kan machinaal
- De klus is pas klaar als laatste exemplaar echt weg is, grote tijdsinvestering
- Veel zoekwerk voor laatste exemplaren
- Nacontrole noodzakelijk
- Handwerk door professionals is onbetaalbaar
- Betrokken bewoners als vrijwilligers onmisbaar voor een effectieve bestrijding:

  Signalering - rol bij bestrijding – nacontrole
- Motivatie voor vrijwilligers: gifvrij werken, natuurdoelen behalen, bijvoorbeeld bijvriendelijk beheer

4 fases bestrijding invasieve exoten

- Preventie
- Vroegtijdige signalering en eliminatie bij eerste vestiging
- Eliminatie/ beheersing verspreide soort
- Beheersing/ terugdringen gevestigde soort

Doelen beheer

- Doel 1: verspreiding stoppen
  - verwijdering nieuw gevestigde planten
  - Beheer bufferzones
  - Zaadvorming voorkomen
  - Aangepast beheer groeiplaatsen
- Doel 2: verspreidingsgebied verkleinen
- Doel 3: hele populatie verwijderen

Methoden chemievrije bestrijding houtige gewassen

Zowel voor aannemer als vrijwilliger

- Uittrekken/spitten
- Ringen
- Na afzetten frequent maaien
- Afzetten en bedekken

Uittrekken/spitten

- Simpele en effectieve methode
- Tijdig en regelmatig toepassen (1 x per 2 jaar)
- Voor jonge planten

Ringen

- Reep bast verwijderen
- Transport voedingsstoffen naar wortel onderbreken
- Transport water en zouten omhoog blijft intact
- Boom of struik sterft in 1-3 jaar
- Geen hergroei

Balsempopulier ringen

Balsempopulier ringen

Ringen Amerikaanse eik en vogelkers

Frequent maaien of bedekken

- 4 keer maaien per jaar, alle uitlopers verwijderen.

Voorbeeld Reuzenberenklauw

- Staat op unielijst
- Probleem volksgezondheid
- Vaak alleen bestreden bij contact met publiek , verspreiding gaat door

Reuzenberenklauw bestrijden

- Doel: zaadvoorraad in bodem uitputten
- Bestrijdingslocatie in kaart brengen
- Begrenzing bestrijdingsgebied
- Afstemming diverse bestrijdingsmethodes
- 5-10 jaar. Stabiele vrijwilligersgroep/ coördinatie nodig

Reuzenberenklauw

- Bestrijdingsmethoden:
  - Zaadvorming voorkomen,
    Machinaal maaien.
    Schoffelen / Maaien met de zeis
    Bosmaaier risicovol
  - Wortels doorsteken/ uitsteken

Zaadvorming voorkomen: Machinaal maaien

- Voor grote oppervlakten
- Snel en efficiënt
- Niet geschikt tussen bomen/struiken

Zaadvorming voorkomen op lastig bereikbare locaties in handkracht

Wortels doorsteken/uittrekken

Speciaal gereedschap

- Reuzenberenklauwboor

Voorbeeld reuzenbalsemien

- Staat op Unielijst
- Erosie van oevers
- Bestrijding redelijk eenvoudig
- Bestrijding start bovenin stroomgebied
- Coördinatie noodzakelijk

Voorbeeld Japanse duizendknoop

- (Nog) niet op Unielijst
- Verspreidt zich snel
- Bestrijding problematisch
- Probleem verkleinen
- Verspreiding tegengaan via maai- en grondverzetprotocollen
- In Amersfoort bestrijding door gemeente i.v.m. schade aan vastgoed

Voorbeeld Hemelboom

- Staat op conceptlijst
- Soort rukt op. Tot voor kort nog onder Bonn, nu in Nederland
- Bestrijding bij eerste vestiging is nu aan de orde
- Staat aan begin verspreiding in Nederland
- Ten noorden Breda in middenberm A27 sinds 2017 circa 30 exemplaren
- Niet meer aanplanten